

Kartlegging og diagnostisering av traumelidelser hos voksne

Grunnkurs traumebehandling med voksne. Zoom 12.1.22.
Spesialrådgiver Hilde Pentzen, RVTS Øst

Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordforebygging
www.rvts.no

1

2

Læringsmål

Kjenne til de viktigste traumerelaterte symptomene

- Over-/ underaktivering, gjenopplevelse, unngåelse
- Symptomer forbundet med kompleks traumatisering
- Dissosiative symptomer: amnesi, somatoforme plager, depersonalisering, derealisasjon, identitetsforvirring, identitetsveksling

Kjenne til de viktigste traumediagnosene

- PTSD, kompleks PTSD, dissosiative lidelser

Ha bedre forutsetning for å kunne håndtere de vanligste differensialdiagnostiske utfordringene

- Traumelidelse vs personlighetsforstyrrelse
- Dissosiasjon vs psykose

2

Traumerelaterte symptomer

3

Gjenopplevelse / Intrusjon / Flashback

- Minner, tanker, bilder, lyder, lukter eller kroppslige fornemmelser fra den opprinnelige hendelsen som trenger seg på
- Forstyrret opplevelse av tid og sted
- Ytre, indre og relasjonelle triggere

4

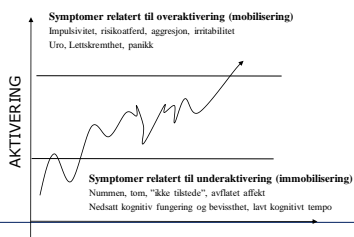
Unngåelse

- Stimuli assosiert til traumatiske hendelser:
 - Eksterne påminnere, indre påminnere, relasjonelle påminnere
- Generalisering

5

Over- og underaktivering

6

Symptomer forbundet med kompleks traumatisering

- Vansker med følelsesregulering
- Relasjonelle vansker
- Negativt selvilde

7

Dissosiative symptomer

- Amnesi (hukommelsesvansker)
- Somatoforme plager (kroppslige plager)
- Depersonalisering ("fremmed selv")
- Derealisasjon ("fremmed andre / omgivelser")
- Identitetsforvirring ("hvem er jeg")
- Identitetsveksling ("flere forskjellige jeg")

- Forekommer i mindre alvorlig grad hos friske og i andre pasientgrupper.
- Dissosiative lidelser: alvorlig grad av symptomet
- Komplekse dissosiative lidelser: cluster av symptomene i alvorlig grad

8

Traumerelaterte diagnoser

9

10

Diagnostiske kriterier for Posttraumatisk stresslidelse (F43.1) i ICD 10

- Forsinket eller langvarig reaksjon på belastende **hendelse** eller situasjon av usedvanlig truende eller katastrofal art, som sannsynligvis vil fremkalle sterkt ubehag hos de fleste
- **Gjenopplevelser**: Påtrengende minner, drømmer, mareritt
- **Nummenhet, avflating**, distansering fra andre mennesker, nedsatt reaksjoner på omgivelsene, anhedoni, og **unngåelse** av aktiviteter og situasjoner som minner om traumet.
- Frykter og **unngår** det som minner om traumet.
- **Autonom hyperaktivitet** og vaksomhet, lettskremthet og søvnløshet.

10

ICD 11: Post traumatisk stresslidelse

- Hendelse
- Gjenopplevelse
- Unngåelse
- Opplevelse av fare

11

ICD 11: Kompleks PTSD inkludert som egen diagnose

PTSD	Kompleks PTSD
Hendelse	Hendelse
Gjenopplevelse	Gjenopplevelse
Unngåelse	Unngåelse
Opplevelse av fare	Opplevelse av fare
	Affektregulering
	Negativ selvbylde
	Interpersonelle vansker

12

Dissosiative lidelser i ICD-10

- F 44.0 Dissosiativ amnesi
 - F 44.1 Dissosiativ fuge
 - F 44.2 Dissosiativ Stupor
 - F 44.3 Transe og besettelsestilstander
 - F 44.4-7 Dissosiative motoriske forstyrrelser og sanseufall
 - **F 44.7 Blandet dissosiativ lidelse**
 - **F 44.81 Multipel personlighet**
 - **F 44.9 Uspesifisert dissosiativ lidelse**
-
- F 45 Somatoforme lidelser (eget kapittel)
-
- F 48.1 Depersonalisasjon/derealisasjonssyndrom (under andre nevrotiske lidelser)

13

Utredningsverktøy

14

15 Traumebehandling.no

• Under **Oppdage, Utredningsverktøy**

- Verktøy for å kartlegge:
 - Potensielt traumatiserende hendelser
 - PTSD symptomer
 - KPTSD symptomer
 - Dissosiative symptomer

15

Differensialdiagnostiske problemstillinger

16

Differensialdiagnostiske problemstillinger, PTSD

- Traumeopplevelser er vanlig i mange pasientgrupper og skiller ikke ifht PTSD.
- Gjenopplevelser / flash-backs med traumatisk innhold er viktigste differensialdiagnostiske symptom
- Mange pasienter opplever påtrengende tanker/følelser/minner/drømmer, men innholdet og tidsforvirring skiller.
- Sterke flashbacks kan ha hallusinatoriske kvaliteter, undersøk vrangforestillinger for å differensiere mot psykose.
- Mange pasienter har symptomer på overaktivering, underaktivering og unngåelse (eks bipolar, ADHD). Klassisk ved PTSD er imidlertid opplevelsen av å være i fare.

17

Differensiering Kompleks PTSD og emosjonelt ustabil PF

Kompleks PTSD:	Ustabil personlighetsforstyrrelse:
Traumatisering	Kan ha traumatisering
PTSD	Kan ha PTSD
Stabil negativt selvbilde	Ustabil selvbilde
Unngåelse av relasjoner	Frykt for avvising/bli forlatt

Clifton, M., Garvert, D. W., Weiss, R., Carlson, E.B., Bryant, R. A. (2014). Distinguishing PTSD, Complex PTSD, and Borderline Personality Disorder: A latent class analysis. European journal of psychopathology, 29(1-2), 20307

18

Hva kan skille schizofreni og komplekse dissosiative lidelser?

- Cluster av alvorlige dissosiative symptomer
- Særlig alvorlig amnesi og somatoform dissosiasjon
- Grad av vrangforestillinger og kvaliteten på disse (korrigierbar, bisarr)
- Variasjon i funksjon

→ Komorbiditet kan absolutt forekomme!

 RVTS!